

АРХІТЕКТОНІЧНИЙ ПРИНЦИП ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: ПОНЯТТЯ, ТЕОРІЯ, ЗАВДАННЯ

© 2025 СТАСОВСЬКА Г. М.

УДК 338.927
JEL Classification: C10; M21; O34

Стасовська Г. М. Архітектонічний принцип інтелектуальних активів інноваційного підприємництва: поняття, теорія, завдання

В епоху глобалізації та швидких технологічних змін інновації стають ключовим фактором конкурентоспроможності та сталого розвитку економіки. Архітектонічний принцип, як методологічний інструмент, дозволяє систематизувати та оптимізувати процеси управління інноваціями, забезпечуючи ефективне використання ресурсів та підвищення капіталізації інтелектуальних активів. Ця стаття присвячена глибокому аналізу архітектонічного принципу в контексті архітектури та соціально-економічного розвитку. У статті обґрунтовано формулювання визначень, теоретичних основ, завдань архітектонічного принципу в контексті архітектури та соціально-економічного розвитку, призначених для визначення наукових підходів до розвитку портфелів інноваційного підприємництва та підвищення капіталізації інтелектуальних активів. Визначено: наукові підходи та критерії до формування інтелектуальних активів; бізнес-архітектура на формування цих активів; базова модель архітектури інтелектуальних активів інноваційного підприємництва. Узагальнено, що інструментом є метрики науковості та сценарії прогнозування наукової ефективності інноваційного бізнесу та збільшення капіталізації інтелектуальних активів на глобальних ринках. Зазначається, що у стратегії розвитку сталої економіки інноваційний менеджмент застосовує портфель інноваційного підприємництва, збільшує капіталізацію інтелектуальних активів. У статті інтегруються теоретичні засади архітектури як науки вивчення економічних систем, закони архітектури, бізнес-архітектура та критерії залучення інвестицій, які дозволяють запропонувати модель архітектури інтелектуальних активів інноваційного бізнесу для продовження наукових досліджень. Розроблена модель архітектури інтелектуальних активів інноваційного бізнесу є важливим інструментом для підвищення ефективності інноваційної діяльності та забезпечення сталого розвитку економіки.

Ключові слова: архітектура; архітектонічний принцип; інтелектуальні активи; інноваційне підприємництво; інноваційний бізнес; бізнес-архітектура; капіталізація.

Рис.: 1. Бібл.: 12.

Стасовська Галина Михайлівна – аспірант кафедри бізнес-економіки та підприємництва, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: galynastasovska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3015-2643>

UDC 338.927
JEL Classification: C10; M21; O34

Stasovska G. M. Architectonic Principle of Intellectual Assets of Innovative Business: Concept, Theory, Purpose

In the era of globalization and rapid technological change, innovation is becoming a key factor in competitiveness and sustainable economic development. The architectonic principle, as a methodological tool, allows you to systematize and optimize innovation management processes, ensuring the efficient use of resources and increasing the capitalization of intellectual assets. This article is devoted to an in-depth analysis of the architectonic principle in the context of architecture and socioeconomic development. The article substantiates the formulation of definitions, theoretical foundations, purposes of the architectural principle in the context of architecture and socioeconomic development, intended for the determination of scientific approaches to the development of portfolios of innovative entrepreneurship and increasing the capitalization of intellectual assets. Scientific approaches and criteria for the formation of intellectual assets have been defined; the business architecture for the formation of these assets; the basic model of the architectonics of intellectual assets in innovative entrepreneurship. It is generalized that the instrument consists of metrics for scientific intensity and scenarios for forecasting the scientific efficiency of innovative business and increasing the capitalization of intellectual assets in global markets. It is noted that in the strategy for the development of a sustainable economy, innovative management employs a portfolio of innovative entrepreneurship, which increases the capitalization of intellectual assets. The article integrates the theoretical foundations of architectonics as a science studying economic systems, the laws of architectonics, business architecture, and criteria for attracting investments, which allow for the proposal of a model of the architectonics of intellectual assets in innovative business for the continuation of scientific research. The developed model of the architectonics of intellectual assets in innovative business is an important tool for enhancing the efficiency of innovative activities and ensuring sustainable economic development.

Keywords: architectonics; architectonic principle; intellectual assets; innovative entrepreneurship; innovative business; business architecture; capitalization.

Fig.: 1. Bibl.: 12.

Stasovska Galyna M. – Postgraduate Student of the Department of Business Economics and Entrepreneurship, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Beresteyskyi Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: galynastasovska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3015-2643>

Сучасні конфігурації інтелектуальних активів інноваційного підприємництва реалізуються в нематеріальній формі. Водночас конфігурації інтелектуальних активів приховують ризики, здатні послабити стійкість розвитку інноваційного підприємництва у стратегічній перспективі. Актуальним завданням визначається вивчення теоретичних аспектів формування конфігурації інтелектуальних активів інноваційного підприємництва для усунення ризиків та недопущення дифузії можливих помилок у бізнес-процесі. Архітектонічний принцип формування сучасних конфігурацій інтелектуальних активів ґрунтується на зв'язку між матеріально-технологічними та нематеріальними засадами, з виділенням цінностей активів, щоб гармонійно нормалізувати ефективне використання потенціалу інноваційного підприємництва. Визначення архітектоніки як наукової системної організації сприяє формуванню інтелектуальних активів інноваційного бізнесу. У галузі науки архітектонічний принцип побудови конфігурації інтелектуальних активів застосовується в теорії формоутворення. Інтелектуальні активи інноваційного підприємництва безпосередньо пов'язані з нематеріальними елементами та матеріалізуються у вигляді благ. Цей факт демонструє досвід розповсюдження комп'ютерних і цифрових технологій, квантова механіка ХХІ століття. Інновації, знання, інформація змінюють життя людини; обґрунтовують доступність культури, комунікації, формують нову архітектуру інноваційного підприємництва з візуальною культурою, яка змінює стереотипи бізнесу.

Інтелектуальні активи інноваційного підприємництва оновлюються технологічним розвитком. Архітектоніка інтелектуальних активів інноваційного підприємництва реалізується у стратегіях розвитку на глобальних ринках, що ґрунтується на прогнозі наукомісткості. У контексті наукового напрямку набуває релевантності обґрунтування концепту архітектоніки інтелектуальних активів інноваційного підприємництва як суспільно-економічної системи. Досвід цифрової економіки показує, що потрібно доповнити архітектонічний принцип формування інтелектуальних активів інноваційного підприємництва та розв'язувати практичні завдання у цій галузі.

Архітектоніка формулювалася для створення філософської системи в роботах І. Кант [1]. G. W. F. Hegel [2] у філософії охарактеризував архітектонічний принцип як загальнонауковий. Економічна теорія в галузі сталої економіки вивчає архітектуру соціально-економічних систем. Серед учених, які аналізували проблеми архітектоніки:

В. М. Геєць [3], А. А. Гриценко [3; 4], І. О. Корчинський [5], О. О. Сосновська [6], З. Луцишин [7], О. В. Глущенко [8], П. А. Стецюк [9], В. І. Рудевська [10] та ін. Архітектоніка пояснює композицію структурних елементів та зв'язків із правильним інтерпретуванням систем, характеризує предмет через закони архітектоніки щодо конфігурації систем.

В. М. Геєць, А. А. Гриценко вважали, що «справедливим і усталеним є соціально-економічний розвиток, який забезпечує рівноважний рух кожному сегменту економіки та людської життєдіяльності відповідно до її суті, місця і ролі у загальному процесі на основі законів архітектоніки» [3]. Науковець А. А. Гриценко стверджує, що архітектоніка – структура цілісної, а не будь-якої системи, що уособлює найбільш фундаментальні зв'язки, адекватно виражає сутність системи, побудованої за законами краси та естетики, предмет архітектоніки, становлять загальні закономірності побудови цілісних систем [4]. В Україні розроблено теоретичний фундамент для визначення принципів архітектоніки та використання її законів у соціальних та економічних системах. О. О. Сосновська визначає фінансову архітектоніку, враховує сукупність взаємопов'язаних елементів фінансового середовища підприємств зв'язку, логічна структуризація яких сприяє підвищенню ефективності фінансової діяльності в контексті розробки та реалізації управлінських рішень щодо оптимізації фінансових ризиків та підвищення фінансової безпеки підприємств [6].

Науковці І. М. Вахович, Н. А. Вахновська, В. Ю. Дорош, М. С. Забедюк, Л. І. Іщук, Н. А. Мостовенко, А. М. Ніколаєва, С. О. Пиріг, І. В. Олександренко, Ю. А. Подерня-Масюк, О. М. Полінкевич, В. Г. Поліщук, В. І. Талах, Т. А. Талах [11] висувують теорію фінансової архітектоніки та описують просторово-часову композицію взаємозалежних компонентів фінансового середовища, яка обґрунтовується здатністю змінюватися під впливом внутрішніх і зовнішніх умов для подолання суперечностей фінансової глобалізації. Аналіз наукових публікацій свідчить, що теоретична основа вивчення архітектоніки сформульована для розвитку соціально-економічних систем: галузі, підприємства, національної економіки, фінансових систем тощо. Архітектоніка обґрунтовує конфігурування багаторівневого комплексу взаємозалежних компонентів цілісних систем. Проте сучасні наукові дослідження недостатньо характеризують формування архітектури інтелектуальних активів інноваційного бізнесу, що акцентує на необхідності наукової роботи в цій галузі.

Метою статті є формулювання визначення, теоретичних засад, завдання архітектонічного принципу інтелектуальних активів інноваційного підприємництва в контексті архітектоніки та соціально-економічного розвитку.

G. W. F. Hegel в теорії філософії визначив архітектонічний принцип наукового дослідження як науковий принцип [2]. Архітектонічний принцип характеризує модель архітектоніки інтелектуальних активів інноваційного бізнесу за теоретичними засадами архітектоніки як науки та структурується такими елементами: 1) архітектонічним принципом як концепцією формування інтелектуальних активів інноваційного підприємництва; 2) законами архітектоніки для вивчення бізнес-архітектури з інтелектуальними активами інноваційного підприємництва; 3) принципами архітектоніки для формування інтелектуальних активів інноваційного бізнесу. Архітектонічний принцип визначає систематику організації структурованих інтелектуальних активів унікальної галузі інноваційного бізнесу, яка регулюється нормативними актами державного регулювання. Закони архітектоніки розв'язують завдання дотримання загальними закономірностями побудови цілісних систем. Практика вчених у дослідженні законів архітектоніки свідчить про пріоритетність змістовного інтерпретування цих законів наукою. Дослідження архітектоніки є закономірними, вимагають дотримання закону рівноваги, закону усереднення, закону ієрархічної структуризації чи золотого перерізу [3; 4]. Закони архітектоніки формують бізнес-архітектуру інтелектуальних активів інноваційного підприємництва в розрізі: людського капіталу, інтелектуальної власності, організаційних та управлінських новацій, цифрових активів та інноваційної культури [12].

Бізнес-архітектура інноваційного бізнесу вивчається системним, процесним, інноваційним, стратегічним, економічним, просторовим, когнітивним підходом. Системний підхід обґрунтовує бізнес-архітектуру як систему взаємозалежних складових елементів інтелектуальних активів в інноваційному підприємстві. У процесному підході бізнес-архітектура орієнтована на процеси формування інтелектуальних активів в інформаційному, інвестиційному, інноваційному процесах.

Інноваційний підхід оновлює бізнес-архітектуру, застосовує ідеї та новітні методи формування інтелектуальних активів в інноваційному бізнесі. Когнітивний підхід заснований на принципах усвідомленої діяльності, навчанні людей, освоєнні знань і даних, сприйнятті, обробці, зберіганні інформації про створення інтелектуальних активів

інноваційного підприємництва. У стратегічному підході бізнес-архітектура виконує завдання капіталізації інтелектуальних активів інноваційного бізнесу, щоб досягти конкурентної переваги. Економічний підхід представляється методом оцінювання інтелектуальних активів інноваційного бізнесу відповідно до встановленої бізнес-архітектури, включає аналіз ефективності інвестицій у людський капітал, інтелектуальну власність, організаційні та управлінські новації, цифрові активи та інноваційну культуру.

На базі просторового підходу описуються просторові зміни бізнес-архітектури з урахуванням чинників часу на стартапи, інноваційні парки та компанії тощо. Наукові підходи вибудовують теоретичну основу формування інтелектуальних активів для обґрунтування інвестиційної привабливості та конкурентних переваг інноваційного бізнесу. Інвестиції в інтелектуальні активи інноваційного підприємництва привабливі для інвесторів у розрізі критеріїв: унікальність, охорона, ефективність, мобільність, якість, наукова активність, сталий розвиток.

Критерії унікальності оцінюють унікальні властивості інтелектуальних активів у боротьбі з конкуренцією. Інтелектуальні активи інноваційного підприємництва стимулюють оригінальні рішення й технології, створюють унікальні товари, що залучають клієнтів. Стимулювати творче мислення в колективі розробників означає активізувати інновації та просувати новаторські вироби на ринку. Критерії захисту інтелектуальних активів аргументує мобілізацію охорони економічних інтересів інноваційного підприємництва в галузях: авторських прав, патентів, комерційних таємниць та ліцензійних договорів, мінімізації ризиків витоку інформації. Критерії ефективності визначають дохідність інтелектуальних активів; генерують дохід та капіталізують активи в інноваційному бізнесі на підставі прямих продажів інновацій, ліцензійних договорів та інвестицій в інноваційні проекти. Для підвищення ефективності потрібне комплексне рішення та комплексні інструменти оцінки в системі менеджменту інтелектуальних активів інноваційного підприємства. Критерії синергетичного впливу описують інтегрований результат взаємодії інтелектуальних активів та матеріальних чинників інноваційного підприємства. Критерії мобільності визначаються здатністю інтелектуальних активів інноваційного підприємства адаптуватися до тенденцій світового ринку. Критерії якості інтелектуальних активів оцінюють якісний рівень інноваційної активності в інноваційному бізнесі. Критерії наукової активності досліджень сприяють

стимулюванню інтелектуальної діяльності працівників, підвищенню рівня показників наукової ефективності інноваційного підприємництва. Критерії сталого розвитку обґрунтовують соціальні та екологічні аспекти реалізації інтелектуальних активів інноваційного бізнесу та підвищують інвестиційну привабливість інноваційних продуктів для споживачів й інвесторів. Інвестиційний менеджмент обґрунтовує портфель інноваційного підприємства й капіталізації інтелектуальних активів у стратегіях розвитку, орієнтованих на прибуток.

Розвиток інтелектуальних активів збільшує обсяг портфеля інноваційного підприємництва та збільшення капіталізації інтелектуальних активів, у якому обґрунтовуються новаторські або ініціативні проекти. Компоненти такого портфеля інноваційного підприємництва інтегровані із дослідженнями «research and development», з інвестиціями у стартапи та інноваційні підприємства, чи партнерства з науково-дослідними установами для інтеграції даних, досвіду, знань, технології тощо.

Аналізуючи теоретичні принципи, закони архітекτονіки, визначення бізнес-архітектури та критеріїв залучення інвестицій в інноваційне підприємництво, робимо висновок, що загальнонауковий архітектонічний принцип дозволяє пропонувати модель архітекτονіки інтелектуальних активів в унікальній галузі інноваційної діяльності (рис. 1).

ВИСНОВКИ

Архітектоніка окреслює системну організацію багаторівневого комплексу взаємозалежних частин цілісної системи та обґрунтовує концепцію бізнес-архітектури інтелектуальних активів інноваційного підприємництва. Архітектонічний принцип формує систему структурованих інтелектуальних активів в унікальних сферах інноваційного бізнесу відповідно до нормативно-правових актів держави. Аналіз напрацювань науковців у різні періоди часу показав ключові положення архітекτονіки та визначив, що за законами архітекτονіки соціально-економічний розвиток забезпечує гармонізацію сегментів економіки та інноваційного бізнесу. Принципи архітекτονіки формують бізнес-архітектуру інтелектуальних активів інноваційного бізнесу у філософському, економічному, нормативно-правовому та науково-освітньому сенсі. Бізнес-архітектура інноваційного підприємництва визначається з урахуванням положень системного, процесного, інноваційного, стратегічного, економічного, просторового, когнітивного підходу.

Критерії захисту інтелектуальних активів аргументують мобілізацію охорони бізнес-інтересів інноваційного підприємництва в контексті: авторських прав, патентів, комерційних таємниць і ліцензійних договорів, мінімізації ризиків витоку інформації. Формування інтелектуальних активів інноваційного бізнесу стає привабливим для інвесторів, якщо він відповідає таким критеріям: унікальність, охорона, ефективність, мобільність, якість, наукова активність і сталий розвиток. Інноваційний менеджмент використовує портфель інноваційного бізнесу та збільшення капіталізації інтелектуальних активів у стратегіях розвитку, спрямованих на сталу економіку. Ефективний менеджмент ґрунтується на сценаріях прогнозування наукомісткості інноваційного бізнесу та збільшує капіталізацію інтелектуальних активів на глобальних ринках. Комплексна реалізація теоретичних засад, законів архітекτονіки, бізнес-архітектури та критеріїв залучення інвестицій дозволила запропонувати модель архітекτονіки інтелектуальних активів інноваційного бізнесу, щоб продовжувати наукові дослідження. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Kant I. Critique of Pure Reason / Internet Archive HT-ML5 Uploader 1.6.4. 2020. URL: <https://archive.org/details/critique-of-pure-reason/Critique%20of%20Pure%20Reason/page/n7/mode/2up>
2. Hegel Ge. W. F. The Philosophy of Fine Art, volume 3 (of 4) Hegel's Aesthetik. Public domain in the USA. 2017. URL: <https://www.gutenberg.org/ebooks/55623>
3. Геєць В. М., Гриценко А. А. Політекономічні й інституційні засади справедливості та усталеності соціально-економічного розвитку. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2012. № 2 (13). С. 41–46. URL: <https://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2012/2/8.pdf>
4. Інституційна архітектоніка та динаміка економічних перетворень : монографія / за ред. А. А. Гриценко. Харків : Форд, 2008. 928 с.
5. Корчинський І. О. Організаційно-економічні перетворення в аграрній сфері: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : Центр. спілка споживчих товариств України, 2018. 442 с.
6. Сосновська О. О. Методологія побудов фінансової архітекτονіки підприємств зв'язку. *Інноваційна економіка*. 2019. № 1–2. URL: <http://inneco.org/index.php/inneco/article/view/17/0>
7. Луцишин З. Сучасна світова фінансова архітектоніка: тенденції та суперечності розвитку в умовах глобалізації. *Економічний часопис-XXI*. 2005. № 5–6. С. 17–22.
8. Глущенко О. В. Фінансова архітектоніка: теоретико-методологічний аспект. *Наука й еконо-*

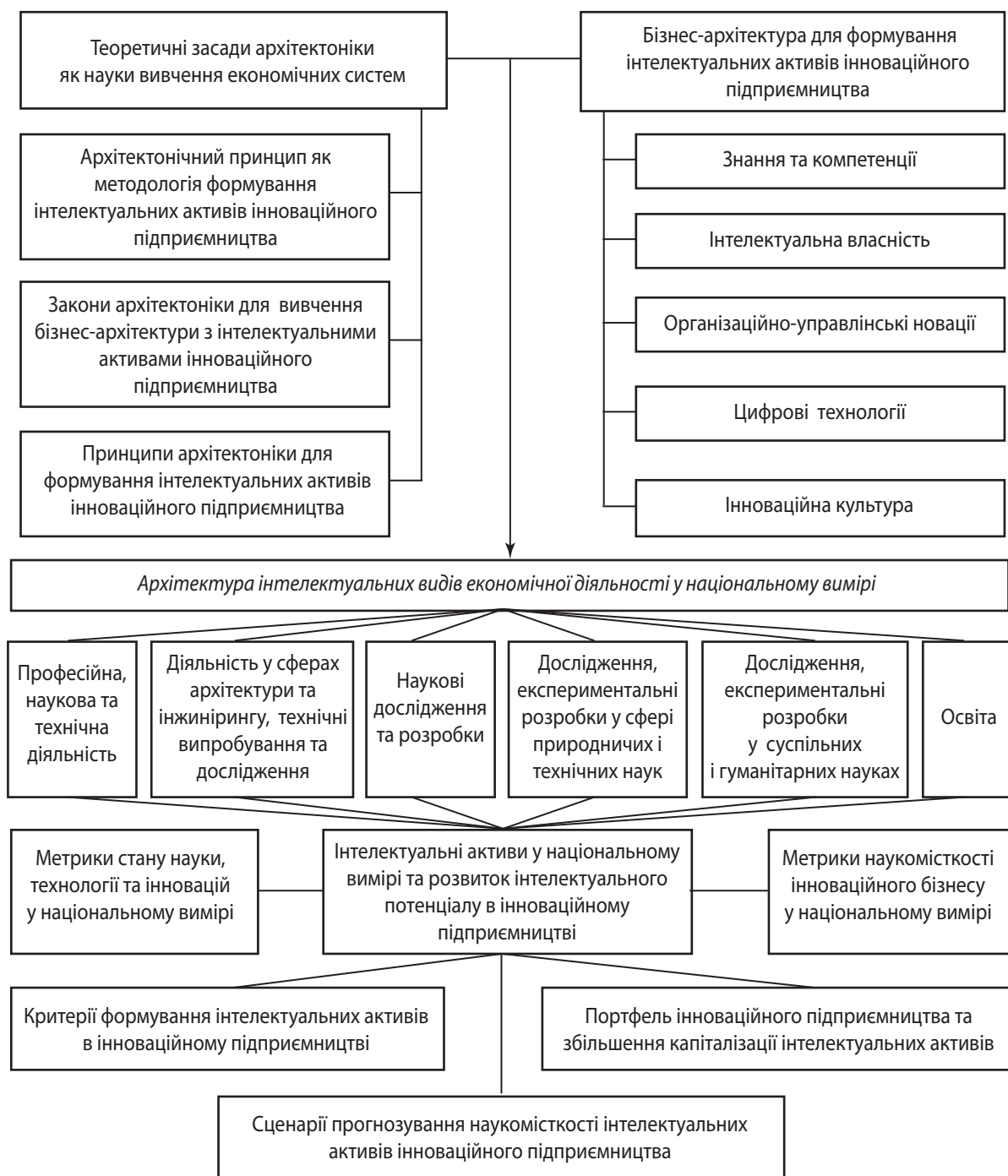

Рис. 1. Модель архітектури інтелектуальних активів інноваційного підприємства

- міка. 2013. № 4 (32). Т. 1. URL: https://www.researchgate.net/publication/319317056_FINANSOVAA_ARHITEKTONIKA_TEORETIKO-METODOLOGICESKIJ_ASPEKT_FINANCIAL_ARCHITECTONICS_THEORETICAL_AND_METHODOLOGICAL_ASPECT
9. Стецюк П. А. Фінансова архітектура забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Харків : ХНТУСГ, 2014. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/33839>
10. Рудевська В. І. Фінансова архітектура як методологічний базис формування бізнес-архітектури банківського сектора економіки. *Бізнес Інформ*. 2020. № 9. С. 246–253.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-246-253>

11. Фінансова архітектура / за ред І. М. Вахович. Волиньполіграф, 2014. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/uk/147258369/4829>
12. Стасовська Г. М. Концепція формування інтелектуальних активів інноваційного бізнесу // *Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики : матеріали XIII Міжн. наук.-практ. конф. (Одеса, 13 верес. 2024 р.)*. Одеса : ОНЕУ, 2024. С. 108–110.

REFERENCES

- "Finansova arkhitektonika" [Financial Architectonics]. Volynpolihraf, 2014. <https://lib.lntu.edu.ua/uk/147258369/4829>
- Hegel, Ge. W. F. "The Philosophy of Fine Art, volume 3 (of 4) Hegel's Aesthetik". Public domain in the USA. 2017. <https://www.gutenberg.org/ebooks/55623>
- Heiets, V. M., and Hrytsenko, A. A. "Politekonomichni i instytutsiini zasady spravedlyvosti ta ustalenosti sotsialno-ekonomichnoho rozvytku" [Political-economic and Institutional Foundations of Justice and Sustainability of Socio-economic Development]. Yevropeyskyi vektor ekonomichnoho rozvytku. 2012. <https://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2012/2/8.pdf>
- Hlushchenko, O.V. "Finansova arkhitektonika: teoretyko-metodolohichniy aspekt" [Financial Architectonics: Theoretical and Methodological Aspect]. Nauka i ekonomika. 2013. https://www.researchgate.net/publication/319317056_FINANSOVAA_ARHITEKTONIKA_TEORETIKO-METODOLOGICESKIJ_ASPEKT_FINANCIAL_ARCHITECTONICS_THEORETICAL_AND_METHODOLOGICAL_ASPECT
- Instytutsiina arkhitektonika ta dynamika ekonomichnykh peretvoren* [Institutional Architecture and Dynamics of Economic Transformations]. Kharkiv: Ford, 2008.
- Kant, I. "Critique of Pure Reason". Internet Archive HTML5 Uploader 1.6.4. 2020. <https://archive.org/details/critique-of-pure-reason/Critique%20of%20Pure%20Reason/page/n7/mode/2up>
- Korchynskyi, I. O. *Orhanizatsiino-ekonomichni peretvorennia v ahrarnii sferi: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Organizational and Economic Transformations in the Agricultural Sector: Theory, Methodology, Practice]. Lviv: Tsentr. spilka spozhyvchykh tovarystv Ukrainy, 2018.
- Lutsyshyn, Z. "Suchasna svitova finansova arkhitektonika: tendentsii ta superechnosti rozvytku v umovakh hlobalizatsii" [Modern World Financial Architecture: Trends and Contradictions of Development in the Context of Globalization]. *Ekonomichnyi chasopys*-XXI, no. 5-6 (2005): 17-22.
- Rudevskaya, V. I. "Finansova arkhitektonika yak metodolohichniy bazys formuvannia biznes-arkhitektury bankivskoho sektora ekonomiky" [Financial Architectonics as a Methodological Basis for the Formation of the Business Architecture of the Banking Sector of the Economy]. *Biznes Inform*, no. 9 (2020): 246-253. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-246-253>
- Sosnovska, O. O. "Metodolohiia pobudov finansovoi arkhitektoniky pidpriemstv zviazku" [Methodology for Building Financial Architecture of Telecommunications Enterprises]. *Innovatsiina ekonomika*. 2019. <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/17/0>
- Stasovska, H. M. "Kontseptsii formuvannia intelektualnykh aktyviv innovatsiinoho biznesu" [The Concept of Forming Intellectual Assets of Innovative Business]. *Ekonomika pidpriemstva: suchasni problemy teorii ta praktyky*. Odesa: ONEU, 2024. 108-110.
- Stetsiuk, P.A. "Finansova arkhitektonika zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva" [Financial Architecture for Ensuring the Competitiveness of an Enterprise]. Kharkiv : KhNTUSH, 2014. <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/33839>